

DIGRESSION

Karl Marx

En filosof producerer ideer, en poet digte, en præst prædikener, en professor kompendier o.s.v. En forbryder producerer forbrydelser. Betragter man denne sidstnævnte produktionsgrens sammenhæng med samfundet som helhed, så vil man slippe for mange fordomme. Forbryderen producerer ikke kun forbrydelser, men også strafferetten og dermed også den professor, der holder forelæsninger over strafferet, og tilmed det uundgåelige kompendium, hvori denne selvsamme professor kaster sine foredrag på det almindelige marked som 'vare'. Dermed indtræder en forøgelse af nationalrigdommen. Helt bortset fra den private nydelse, manuskriptet til kompendiet ifølge et kompetent vidne, professor Roscher, yder selve sin ophavsmand.

Forbryderen producerer endvidere hele politiet og retsvæsnen, betjente, dommere, bødler, nævninge, o.s.v.; og alle disse erhvervsgræne, der udgør ligeså mange kategorier af den samfundsmæssige arbejdsdeling, udvikler forskellige evner ved den menneskelige ånd, skaber nye behov og nye måder at tilfredsstille dem på. Alene torturen har givet anledning til de mest sindrige mekaniske opfindelser og har beskæftiget en mængde redelige håndværkere ved produktionen af værktøj til brug for tortur.

Forbryderen producerer et indtryk, dels moralsk, dels tragisk, alt efter omstændighederne, og yder således bevægelsen af publikums moralske og æstetiske følelser en 'tjeneste'. Han producerer ikke kun kompendier over

strafferet, ikke blot lovbøger og dermed lovgivere, men også kunst, skønlitteratur, romaner og sågar tragedier, hvilket ikke blot bevises af Müllner's 'Schuld' og Schiller's 'Räuber', men selv af 'Ødipus' og 'Richard den tredje'. Forbryderen afbryder det borgerlige livs monotoni og hverdagens sikkerhed. Han beskytter det dermed mod stagnation og fremkalder hin urolige spænding og bevægelighed, uden hvilken selv konkurrencens spore bliver stump. Han giver således de produktive kræfter en spore. Mens forbrydelsen fratager arbejdsmarkedet en del af den overflødige befolkning og dermed formindsker konkurrencen mellem arbejderne og til et vist punkt forhindrer arbejdslojens fald under minimum, absorberer kampen mod forbrydelsen en anden del af samme befolkning. Forbryderen indgår således som en af hine naturlige 'udjævninger', der restituerer et rigtigt niveau og åbner for en række 'nyttige' beskæftigelsesgrene.

Forbryderens indvirkning på produktivkraftens udvikling kan eftervises til den mindste detalje. Ville klejnsmede nogensinde være nået til deres nuværende fuldkommenhed, hvis der ikke fandtes tyve? Ville fabrikationen af pengesedler være nået til sin nuværende fuldkommenhed, hvis der ikke fandtes falskmøntnere? Havde mikroskopet fundet vej til den sædvanlige kommercielle sfære (se Babbage) uden bedrageri i handelen? Har den praktiske kemi ikke lige så meget at takke vareforfalskningen for og bestræbelsen på at opdage denne forfalskning, som den redelige produktionsiver? Forbrydelsen fremkalder ved hjælp af de stadigt nye midler til angreb på ejendommen stadigt nye forsvarsmidler og virker dermed ligeså produktivt som strejker på opfindelse af maskiner. Og forlader man den private forbrydelses sfære: Ville verdensmarkedet nogensinde være opstået uden nationale forbrydelser? Ja, blot nationer? Og har syndens træ ikke også været kundskabens træ lige fra Adams tid? Mandeville havde allerede i sin 'Fable of the Bees' (1705) bevist produktivite-

ten af alle mulige erhvervs måder o.s.v. og tendensen i hele dette argument:

'Det, vi i denne verden kalder ondt, det moralske såvel som det naturlige, er det store princip, der gør os alle til sociale skabninger, den faste basis, liv og støtte for alle erhverv uden undtagelse; her finder vi alle kunsters og videnskabers sande kilde; og i det øjeblik, det onde ophører, må samfundet fordærves om ikke totalt ødelægges.'

Nu var Mandeville naturligvis også uendeligt dristigere end det borgerlige samfunds filistrøse apologeter.

(oversat af Kjeld Schmidt fra Theorien über den Mehrwert; MEW bd. 26,1 pp. 363-364; afsnittet er skrevet i 1862).

